

DETEKTOROVÁ PROSPEKCE A ARCHEOLOGIE

Miroslav Popelka
Jakub Těsnohlídek
ÚAM FF MU
20.11.2012
Brno

DETEKTOROVÁ PROSPEKCE A ARCHEOLOGIE

Teoretická část

- Historie detektorů kovů
- Funkce a typy detektorů kovů
- Legislativa
- Situace v ČR
- Názory a postoje odborníků
- Jak to vidí amatérští hledači
- Metodika detektorové prospekce
- Literatura

Příklady využití detektorové prospekce v praxi

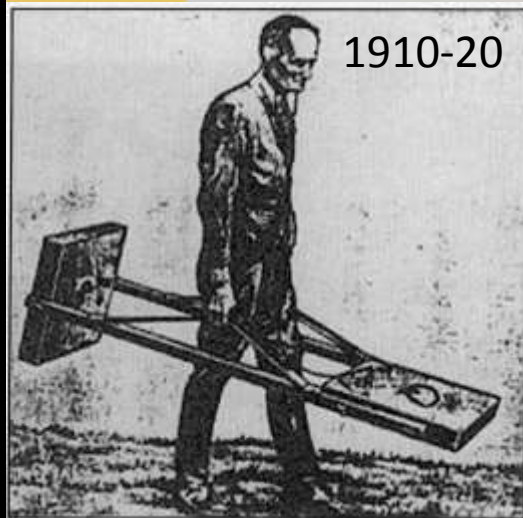
- Projekt preventivní archeologie Olomouc
- Prostějovsko
- Prospekce ZSV na Jihlavsku
- Výrava – bojiště 1. světové války
- Boskovicko
- Situace v Čechách

HISTORIE DETEKTORŮ KOVŮ

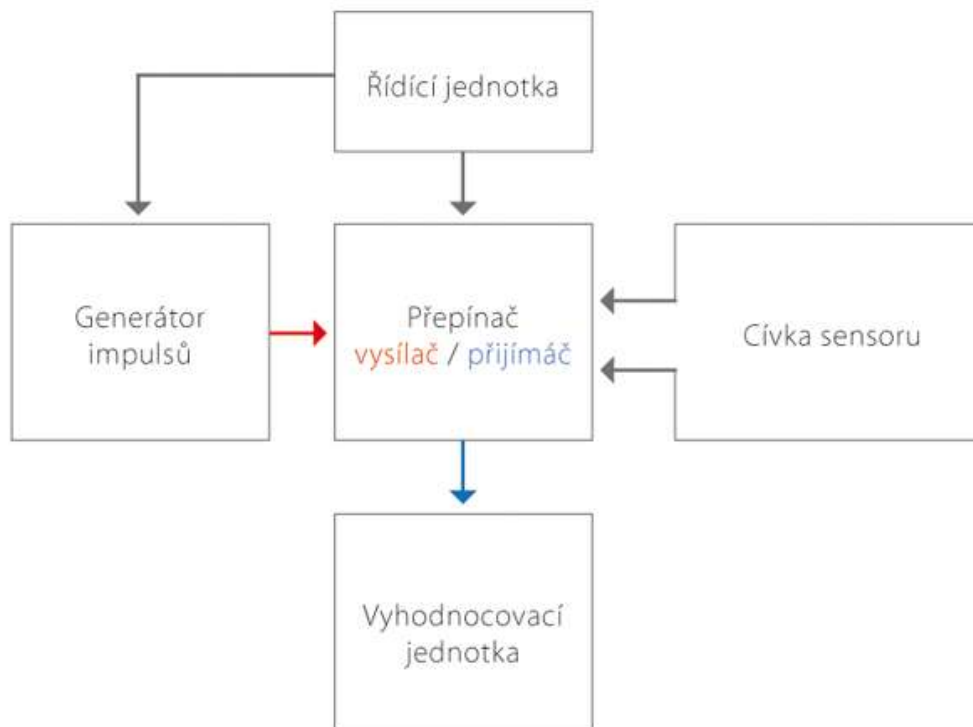
Smíšek, K. 2004: Nástin využití detektorů kovů v archeologické praxi, seminární práce, Brno.

FUNKCE A TYPY DETEKTORŮ

Smíšek, K. 2004: Nástin využití detektorů kovů v archeologické praxi, seminární práce, Brno.

detektor-kovu-mreleab-safariz

LEGISLATIVA

České právo

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (zejména §§ 21-24)

Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon (zejména § 18 a § 176)

Mezinárodní právo

Např. Evropská úmluva na ochranu archeologického dědictví
(Maltská konvence)

Rozdílná legislativa pro každý stát Evropy

Zákony a detektorování v EU: <http://www.ncmd.co.uk/law.html>

SITUACE V ČR

- Historie a počátky amatérského hledání
- Počty a procenta detektorářů
- Morálka detektoráře
- Spolupráce s archeology

Celkem 20 000 hledačů v ČR

Víkendoví
15-17 000

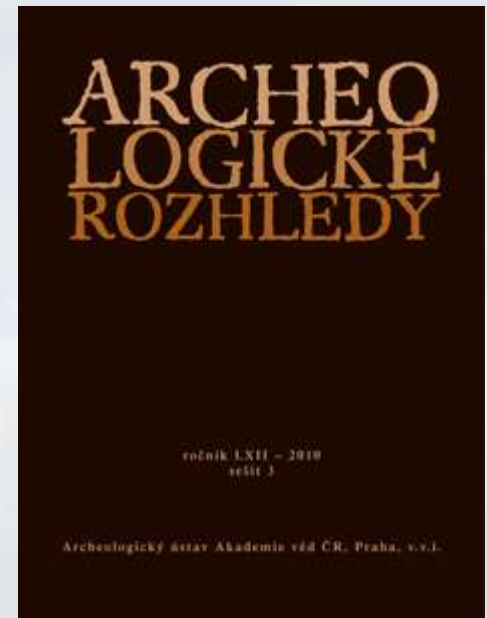
Tvrdé jádro
3-5000

cca **40 000**
nálezců ročně

cca **200 000**
nálezců ročně

NÁZORY A POSTOJE ODBORNÍKŮ

- Čižmář, M. a kol. 2006: Detektory ano, nebo ne?..., AR LVIII.
- Michalík, T. 2009: Právne aspekty ochrany archeologického..., AR LXI.
- Bláhová-Sklenářová, Z. 2008: Když najít znamená ztratit. <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/odborne-clanky/odborne-clanky-2008/zneuzivani-detektoru-kovu/>
- Bláhová-Sklenářová, Z. 2012: Rozhovor na téma detektory kovů. <http://www.archeologienadosah.cz/clanky/rozhovor-s-phdr-zuzanou-blahovou-sklenarovou-phd>

AMATÉRŠTÍ HLEDAČI

- www.detektorweb.cz
- <http://www.lovecpokladu.cz/>
- <http://detektory.hantec.cz/index-czech>
- <http://www.detektorykovu.cz/>
- Obecný názor detektorářů

METODIKA

- Kuna a kol. 2004: Nedestruktivní archeologie, teorie, metody a cíle, Praha.
- Field Walking Guide, Short Guide to Field Survey, British archaeological job resource, London.

- Systematický výzkum
- Záchranný výzkum
- Terénní prospekce

METODIKA

Co je to artefakt

Místo nálezů:

pole, les, zahrada, stavba domu,
vývraty atd...

• Typy nálezů:

jednotlivé artefakty, hromadné
nálezy, hroby, celé archeologické
situace

• Důležité zásady:

Dokumentovat

Zaměřit GPS

Všímat si dalších nálezů

Chovat se ohleduplně k místu
nálezu

Nálezy řádně popsat a uložit

Kontaktovat archeologa

• Zodpovědnost za další osud nálezů

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI

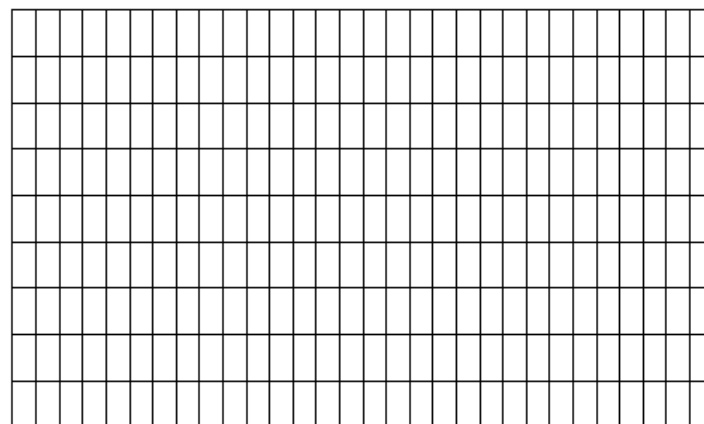
- Fotoaparát (telefon)
- Měřítka (dá se nahradit)
- Severka (dá se nahradit)
- GPS, kompas
- Protokoly o nálezu
- Poznámkový blok, tužka
- Vhodné obaly na nálezy

NÁLEZOVÉ OKOLNOSTI PŘEDMĚTU

POPIS NÁLEZU:	ČÍSLO NÁLEZU: den / měsíc / rok / číslo
LOKALIZACE NÁLEZU:	
SOUŘADNICE NÁLEZU S PŘESNOSTÍ: m N ° ' " ; E ° ' " "	POUŽITÁ GPS -MAPOVÝ SERVER /
POPIS LOKALITY – POVRCH:	
HLOUBKA – ODHAD V CM:	POLOHA PŘEDMĚTU:
NÁLEZCE:	DETEKTOR:

MAPA – zde, v případě že nevládníte GPS, nakreslete jednoduchý náčrt místa nálezů:

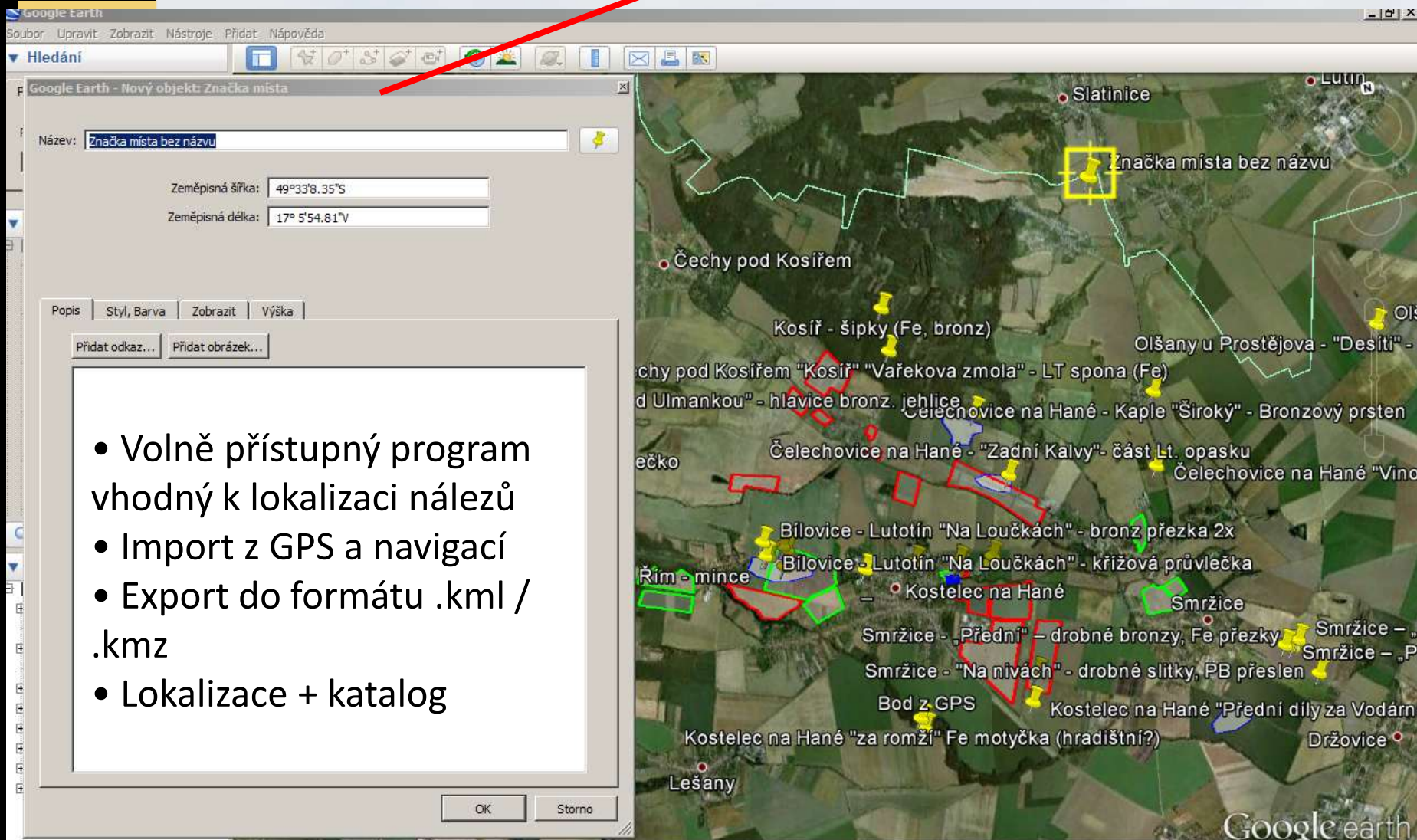

GOOGLE EARTH

Možnost vkládání:

- Body (nálezy)
- Linie (staré cesty, úvozy)
- Polygony (plochy)

- Volně přístupný program vhodný k lokalizaci nálezů
- Import z GPS a navigací
- Export do formátu .kml / .kmz
- Lokalizace + katalog

KONZERVACE, EVIDENCE, ULOŽENÍ

- ⦿ Konzervace - dle typu materiálu
- ⦿ Evidence – zaznamenat a zálohovat veškeré nálezové okolnosti (viz. formulář)
- ⦿ Uložení – vhodné prostředí a obal dle typu materiálu, artefakt pevně spojit s popiskou
- ⦿ Kontaktovat archeologa / muzeum

LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

- Kuna a kol. 2004: Nedestruktivní archeologie, teorie, metody a cíle, Praha.
- Smíšek, K. 2004: Nástin využití detektorů kovů v archeologické praxi, seminární práce, Brno.
- Archeologické rozhledy 2006, 2009.
- Field Walking Guide, Short Guide to Field Survey, British archaeological job resource, London.
- Navrátil, A. 2011: Analýza stavu detektorování na jižní Moravě, konferenční příspěvek.
- Wilhelm, R. 2003: Hledače kovů, Teorie – návrh – stavba – použití. HEL, Ostrava.
- Zákony v EU: <http://www.ncmd.co.uk/law.html>
- Bláhová-Sklenářová, Z. 2008: Když najít znamená ztratit. <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/odborne-clanky/odborne-clanky-2008/zneuzivani-detektoru-kovu/>
- Bláhová-Sklenářová, Z. 2012: Rozhovor na téma detektory kovů. <http://www.archeologienadosah.cz/clanky/rozhovor-s-phdr-zuzanou-blahovou-sklenarovou-phd>

PŘÍKLADY VYUŽITÍ DETEKTORŮ V PRAXI

- Projekt preventivní archeologie – Olomouc
- Prostějov
- Prospekce ZSV v lesním prostředí (Jihlava)
- Výrava (SR)
- Muzeum Boskovicka
- Situace v Čechách

PROJEKT PREVENTIVNÍ ARCHEOLOGIE - OLMOUC

- Od r. 2011 pod patronací ACO (Archeologické centrum Olomouc)
- Financováno Olomouckým krajem
- Garanti jednotlivých regionů
 - Šumpersko – Jakub Halama
 - Přerovsko – Zdeněk Schenk
 - Jesenicko – Josef Kovář
 - Prostějovsko – Pavel Fojtík
 - Olomoucko – Marek Kalábek

- **Preventivní archeologie**
- **Projekt Preventivní archeologie – Detektory kovů v archeologii v Olomouckém kraji**
- **Záchrana neoprávněným používáním detektorů kovů vážně ohrožené části archeologického kulturního dědictví**

Rozkrádání národního kulturního dědictví neoprávněným používáním detektorů kovů se bohužel stalo na poli archeologie v poslední době obecným velmi škodlivým a neospravedlnitelným jevem, v jehož důsledku mizí nebo je nelegálně obchodována s majetkem nevyčíslitelné hodnoty.

Pod tíhou této situace se Archeologické centrum Olomouc stalo koordinátorem projektu Olomouckého kraje s cílem naplnění systematické koncepce, metodiky postupu, ale především faktické záchrany rychle mizejícího národního bohatství pilotně v celé ČR na území Olomouckého kraje. Do tohoto projektu jsou zapojena také všechna krajem zřizovaná muzea s archeologickým pracovištěm (celkem 6 institucí). Vše je o to závažnější, že dle stávající platné legislativy jsou mizející archeologické nálezy majetkem kraje.

Projekt je rozvržen do dvou roků – 2011 a 2012.

Podmínky spolupráce

- Zaměstnanecký poměr (tarifní plat)
- Odevzdávání veškerých nálezů
- Organizovanost
- Zaměření na garantem vybrané lokality
- Žádosti o vstup na pozemek
- Forma „registrovaného“ detektoringu
- Prozatím jediná možná cesta spolupráce v rámci současné legislativy

Zaměření jednotlivých regionů

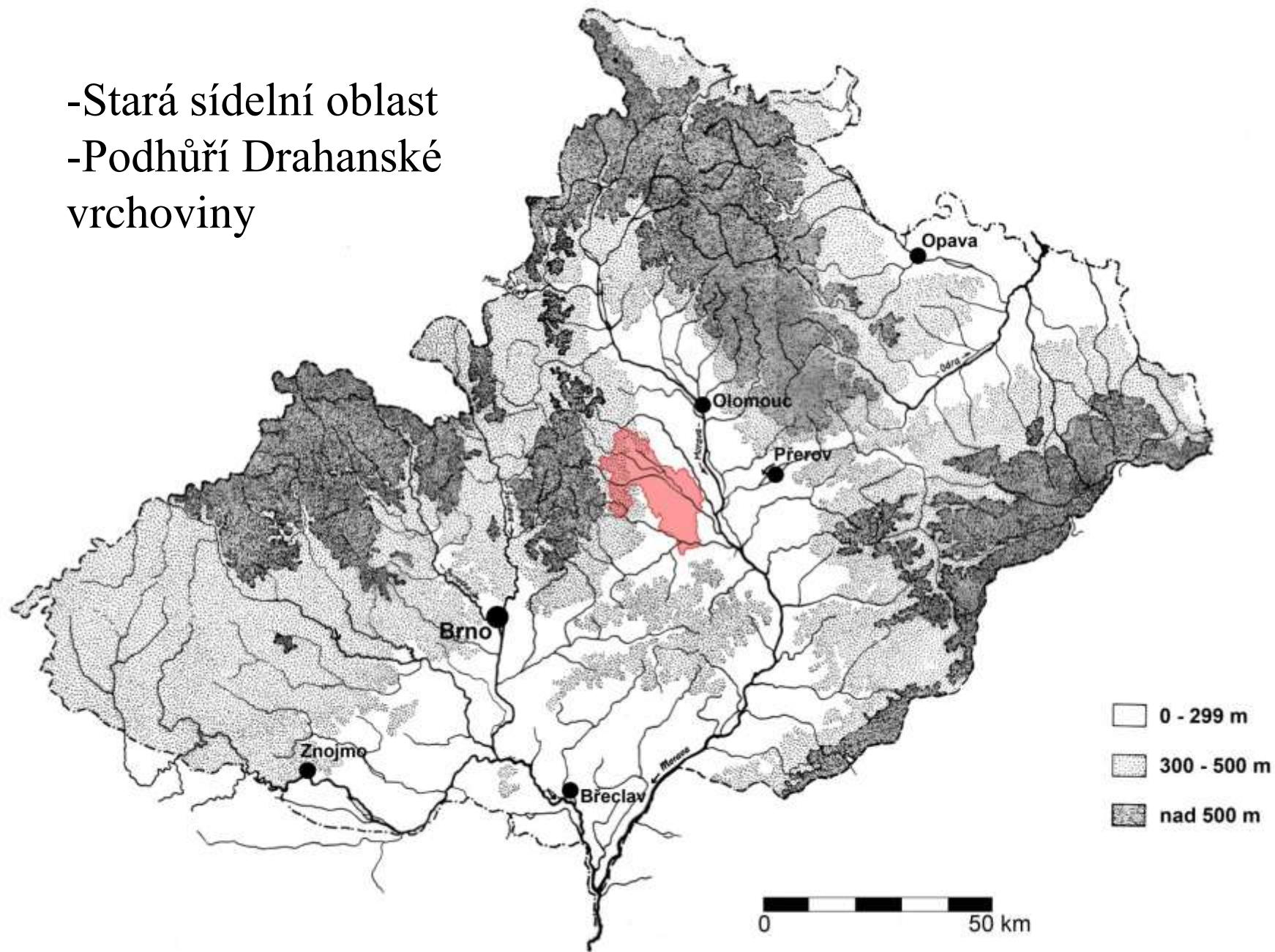
- Šumperk – převážně montánní archeologie, hradiska, depoty
- Přerov – Válečná archeologie (bitva u Tovačova 1866), jádro hist. Přerova, pravěké lokality v prostoru Mor. Brány
- Jesenicko – výzkumy hradů, hrádků a tvrzí
- Olomoucko, Prostějovsko – velice široké spektrum zkoumaných lokalit

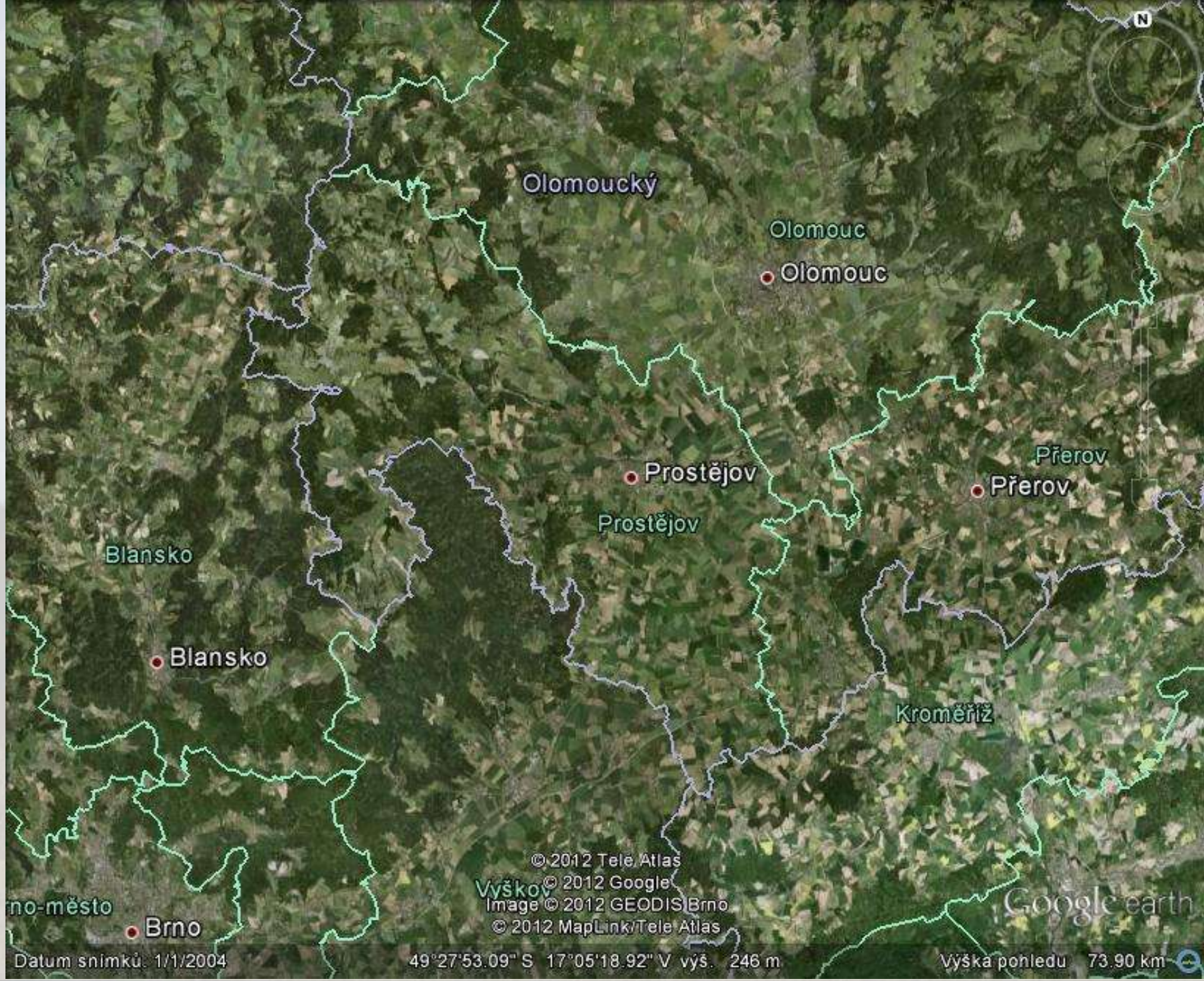

PROSTĚJOVSKO

DETEKTOROVÁ PROSPEKCE NA PROSTĚJOVSKU

-Stará sídelní oblast
-Podhůří Dražanské
vrchoviny

Olomoucký

Olomouc
Olomouc

Prostějov
Prostějov

Přerov
Přerov

Blansko

Blansko

Kroměříž

no-město

Brno

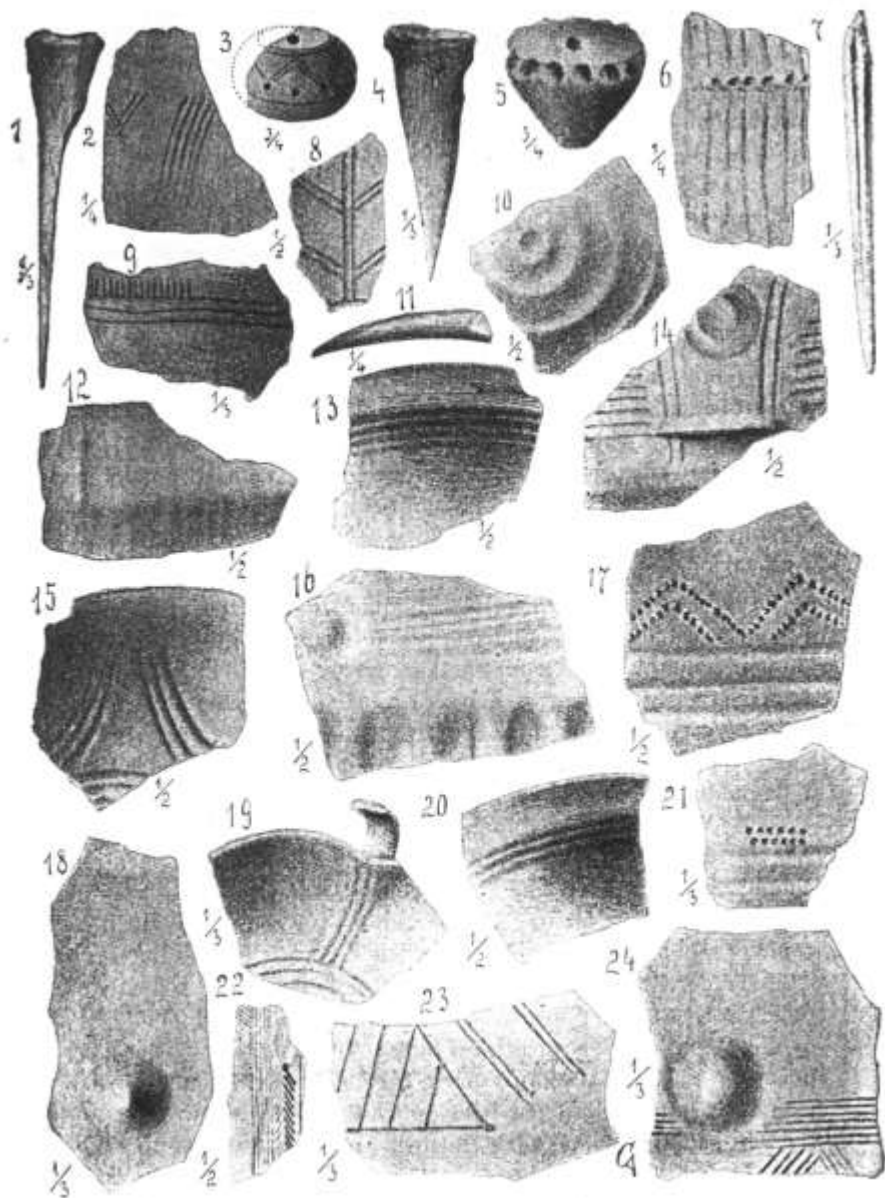
© 2012 Tele Atlas
© 2012 Google
Image © 2012 GEODIS Brno
© 2012 MapLink/Tele Atlas

Google earth

Datum snímku: 1/1/2004

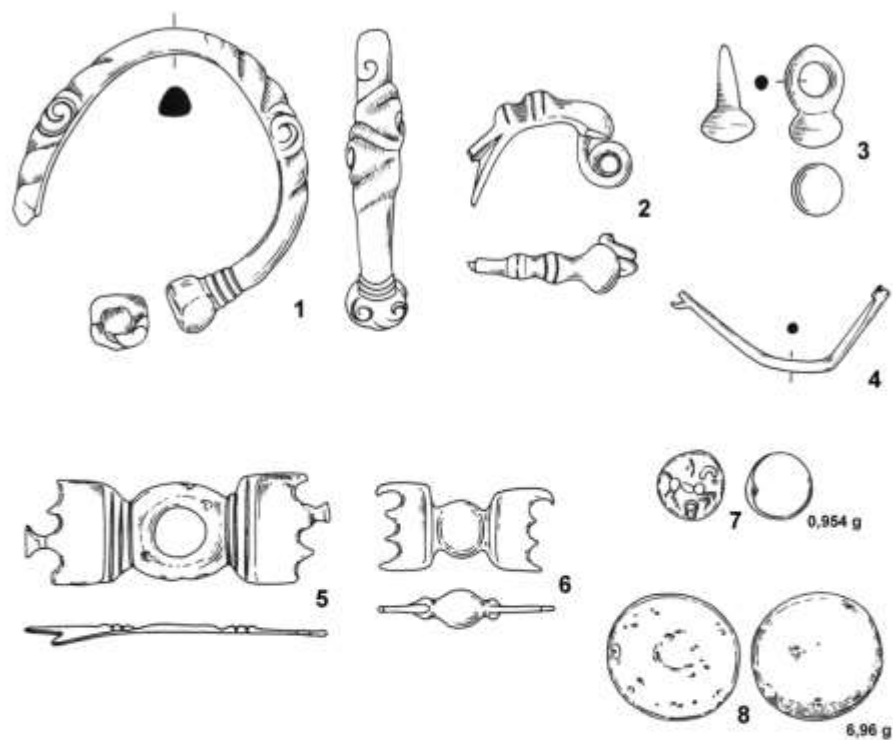
49°27'53.09" S 17°05'18.92" V výš. 246 m

Výška pohledu 73.90 km

Ze sídliště nad Dluhošticemi u Lešan.

1-6 bronz, 7-8 stříbro, 9-13 sklo, 14-15 sapropelit (švartna)

0 5 cm

9
typ 14a/2
(LT C1)

10
typ 8a
(LT C1)

11
typ 11
(LT C1)

12
typ 8a
(LT C1-C2)

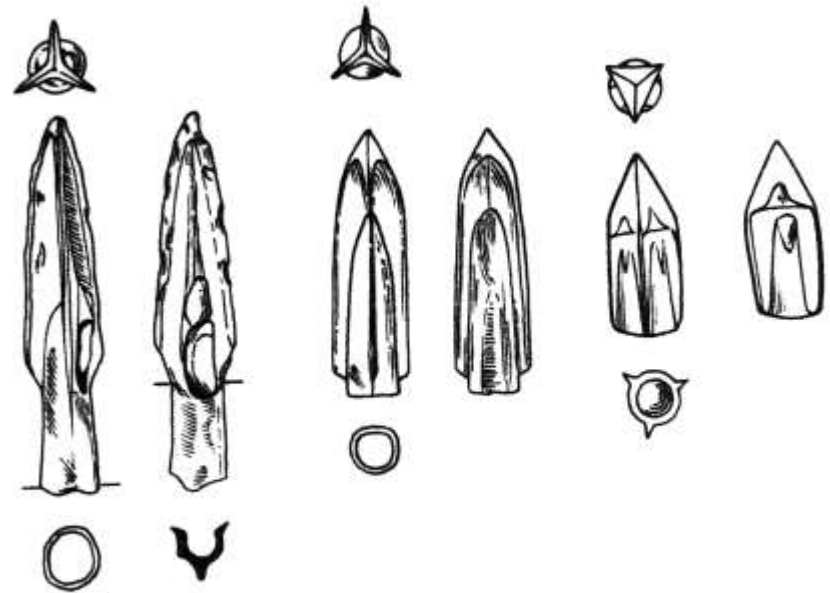
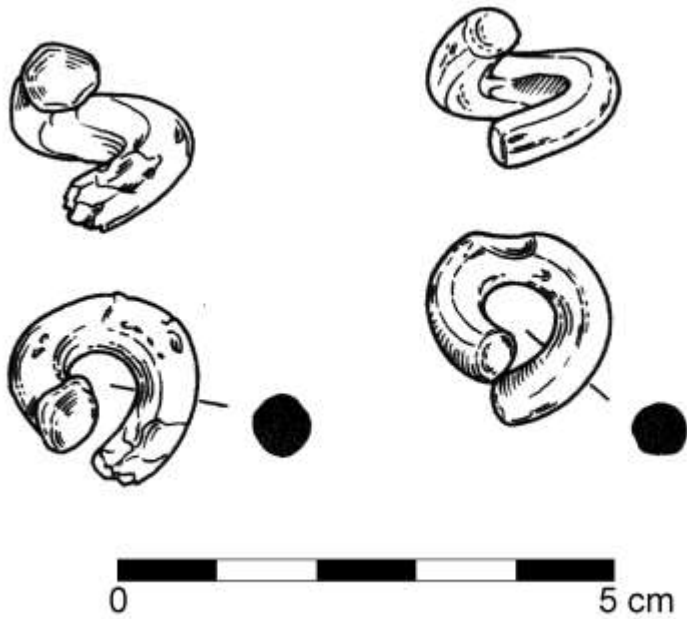
13
typ 12b
(LT C2)

14

15

Skýtské hadovité náušnice
(z Moravy znám dosud 1
evid. Exemplář)

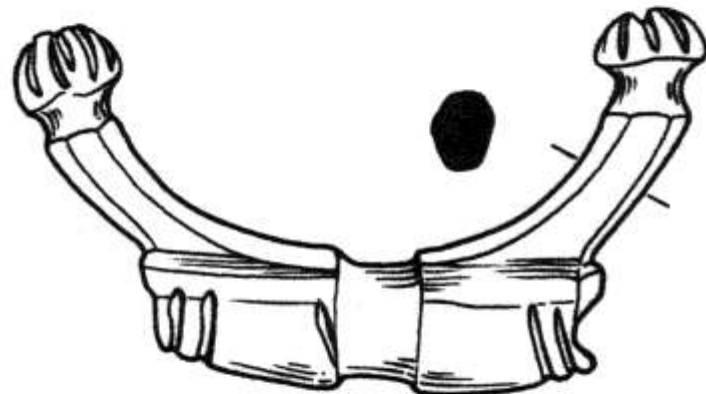
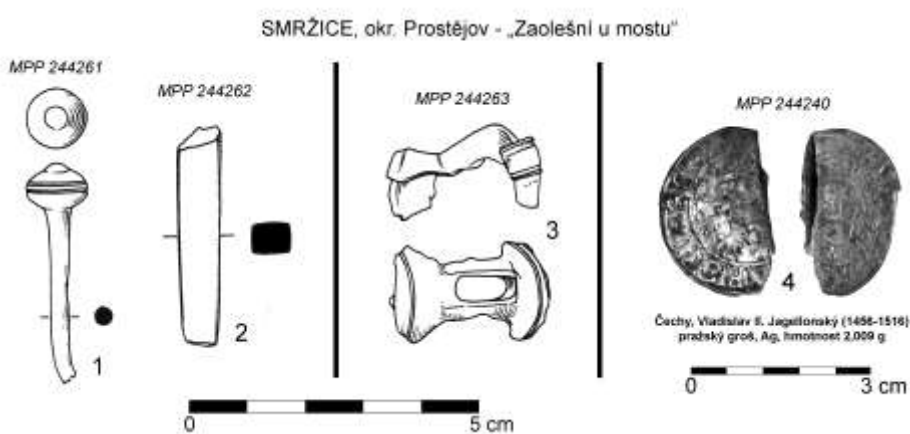
Trojhrbité šipky, považované za ojedinělé
nálezy

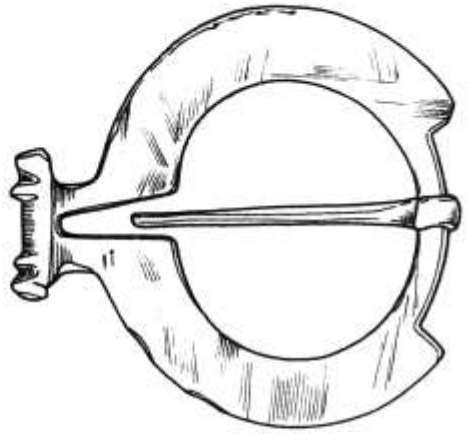
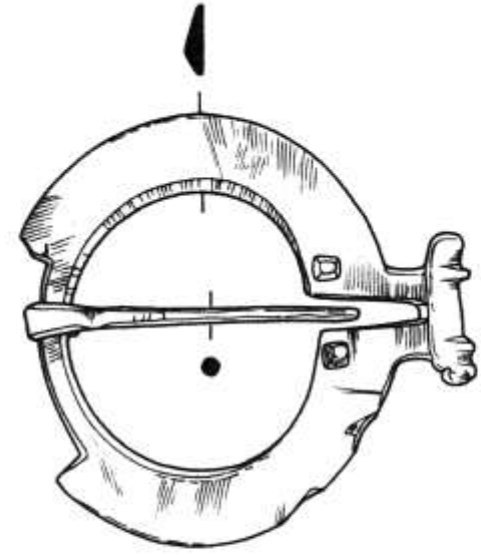
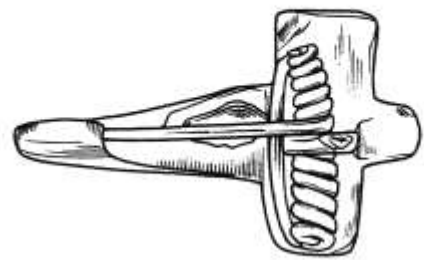
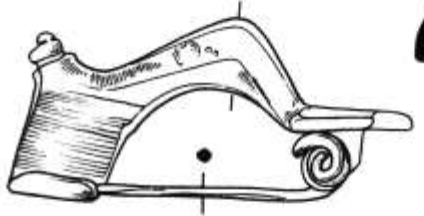
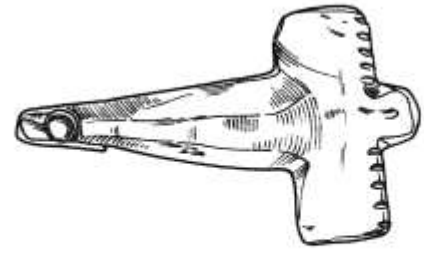

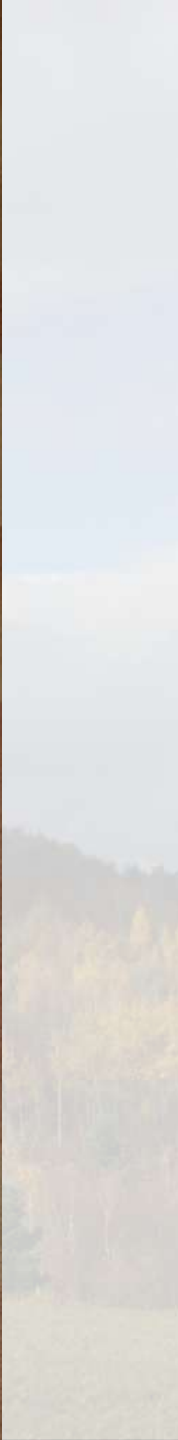
**Kostelec na Hané,
nejmladší horizont
osídlení DSN.**

Doba laténská, unikátní ataše (?)
z prostoru nížinného sídliště u
Smržic.

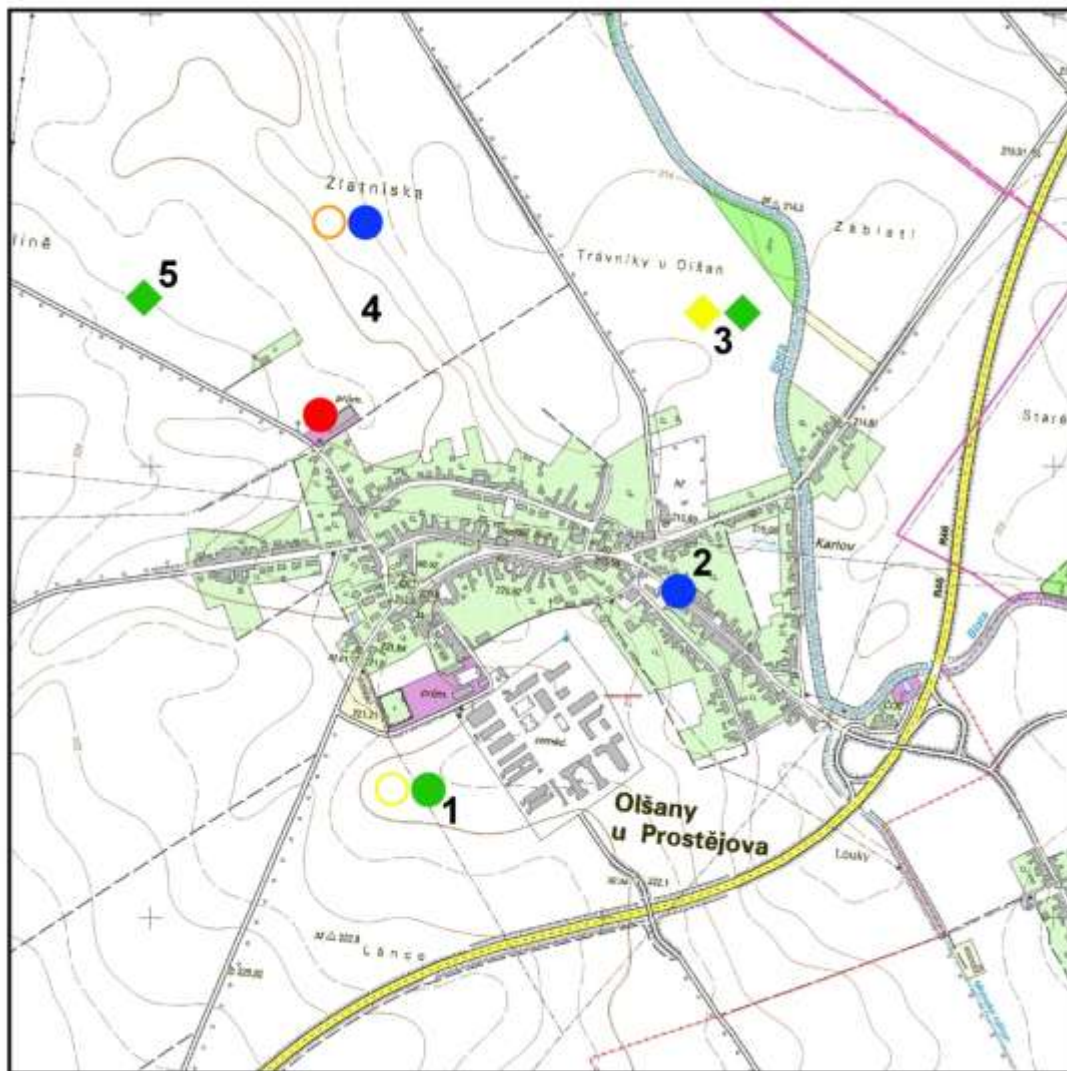

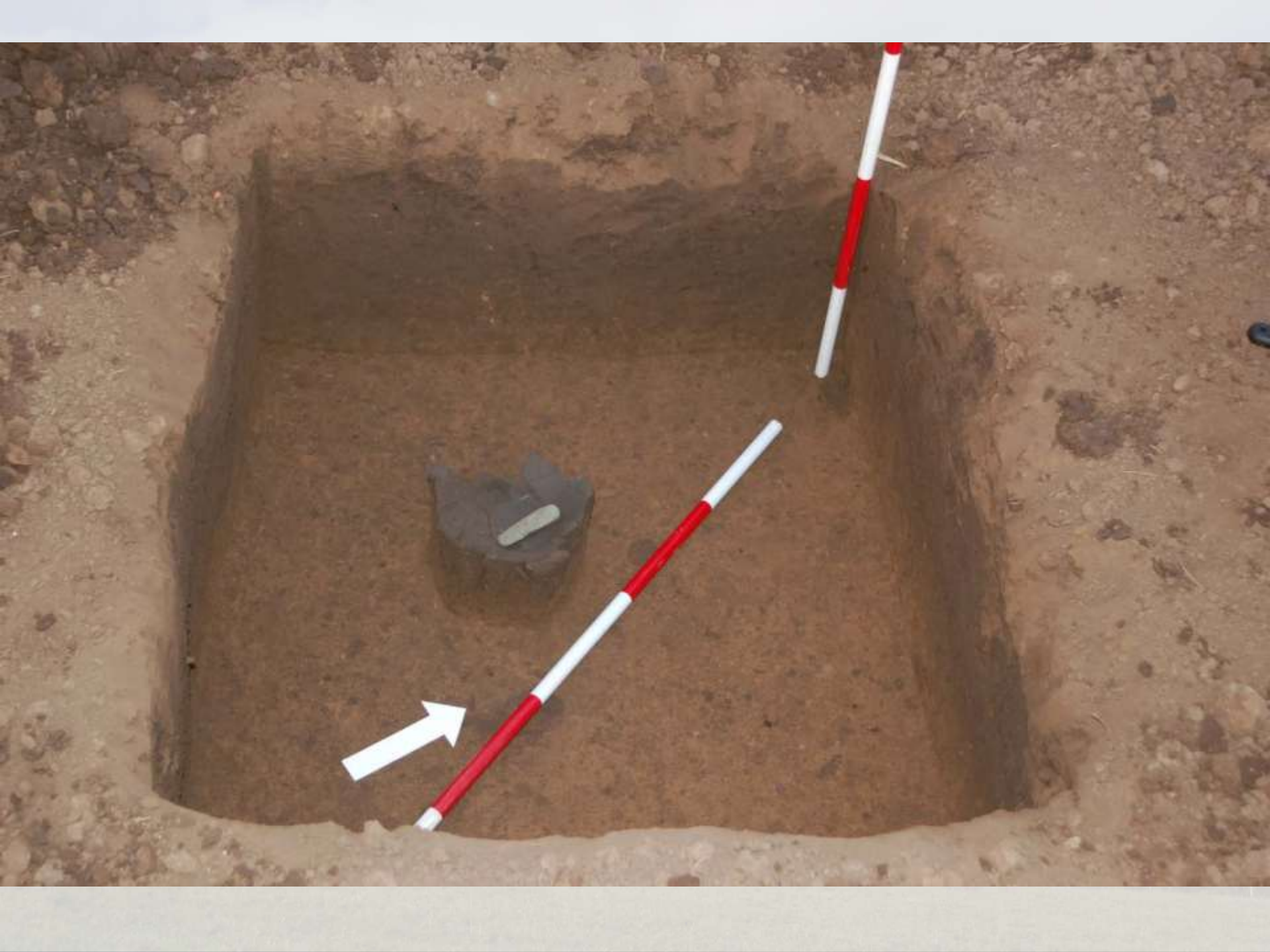

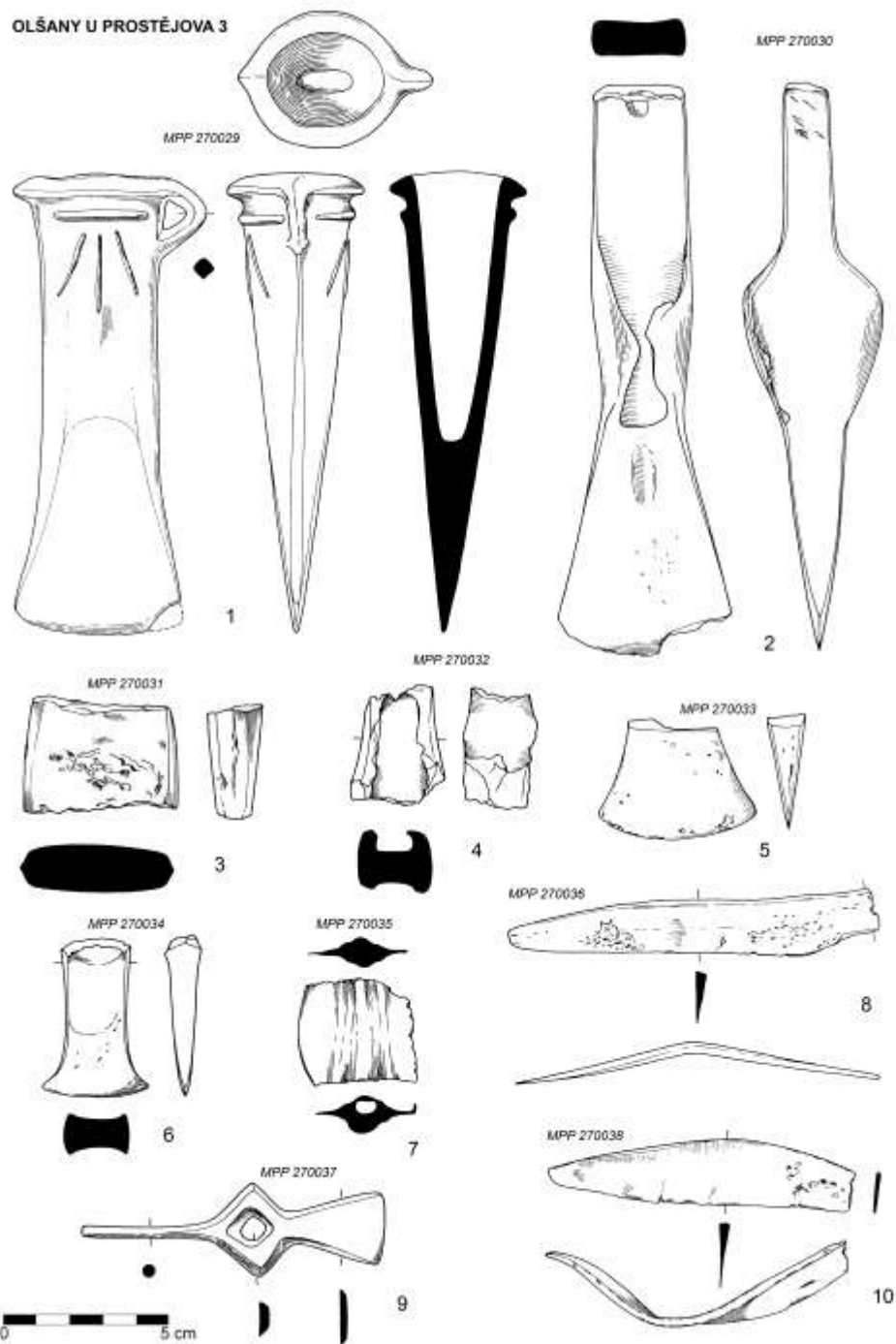
- ojedinelý nález
- sídliště
- pohřebiště
- ◆ depot
- únětická kultura
- věteřovská kultura
- středodunajská mohylová kultura
- lužický úsek KLPP
- slezský úsek KLPP

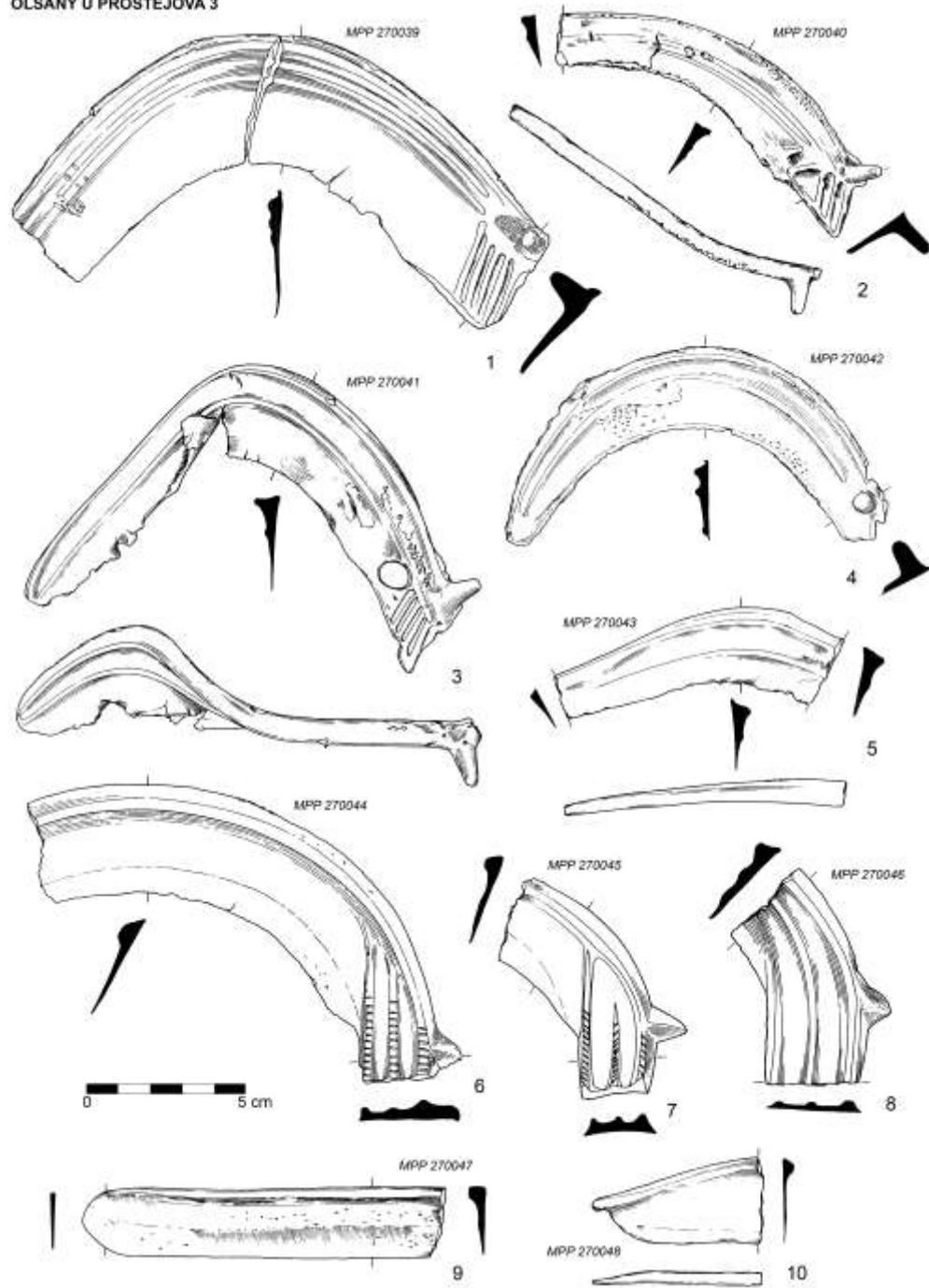

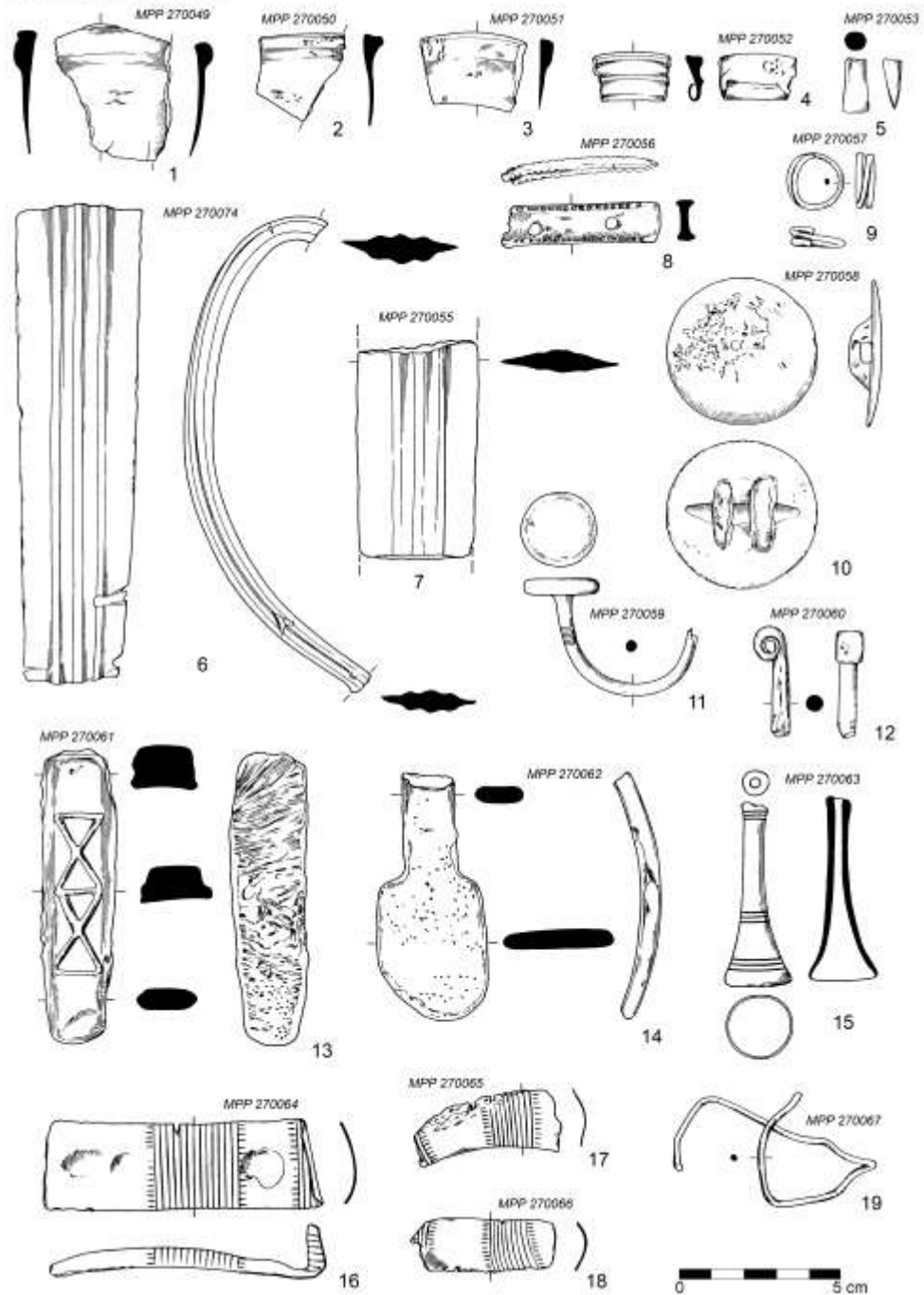

OLŠANY U PROSTĚJOVA 3

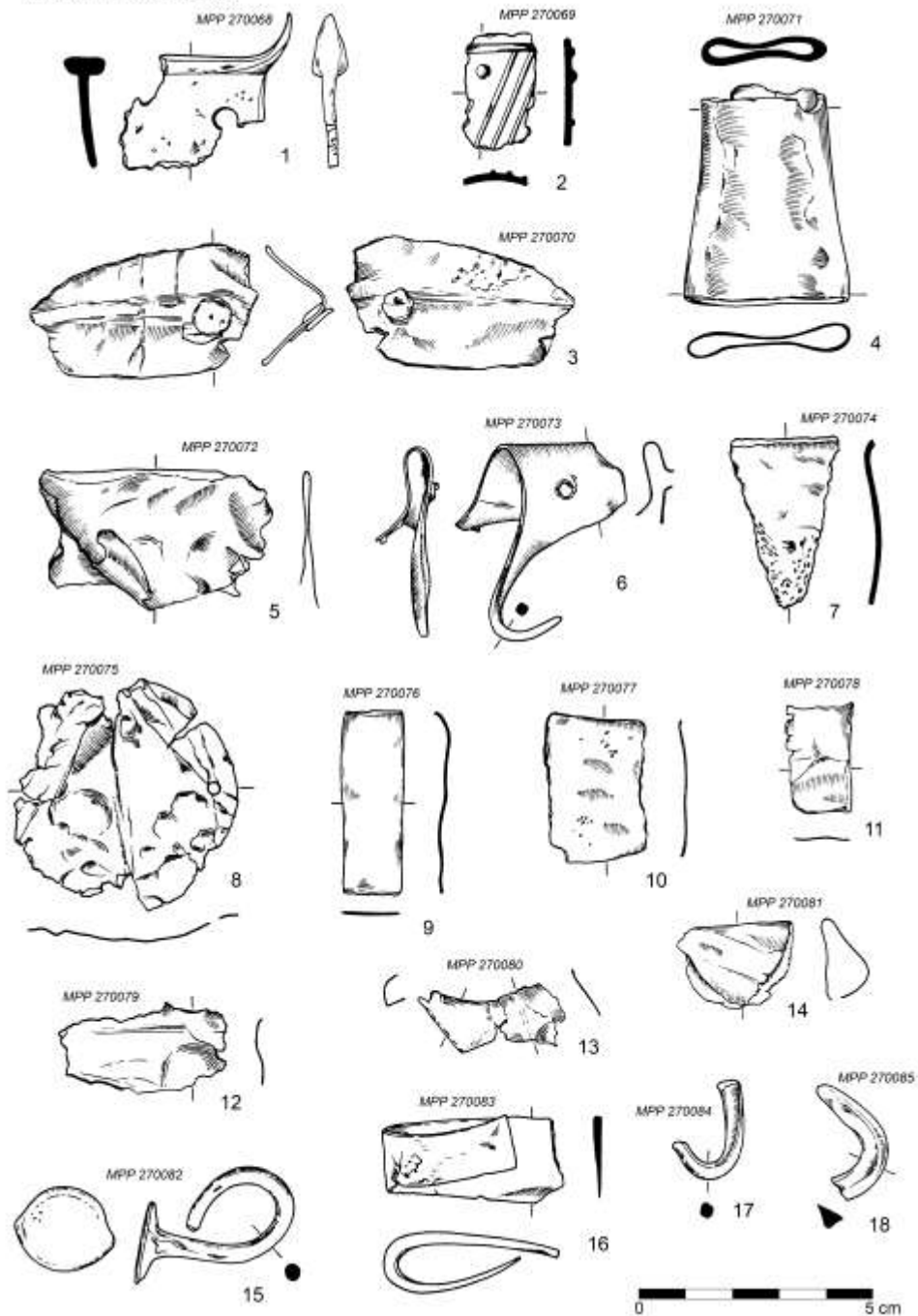

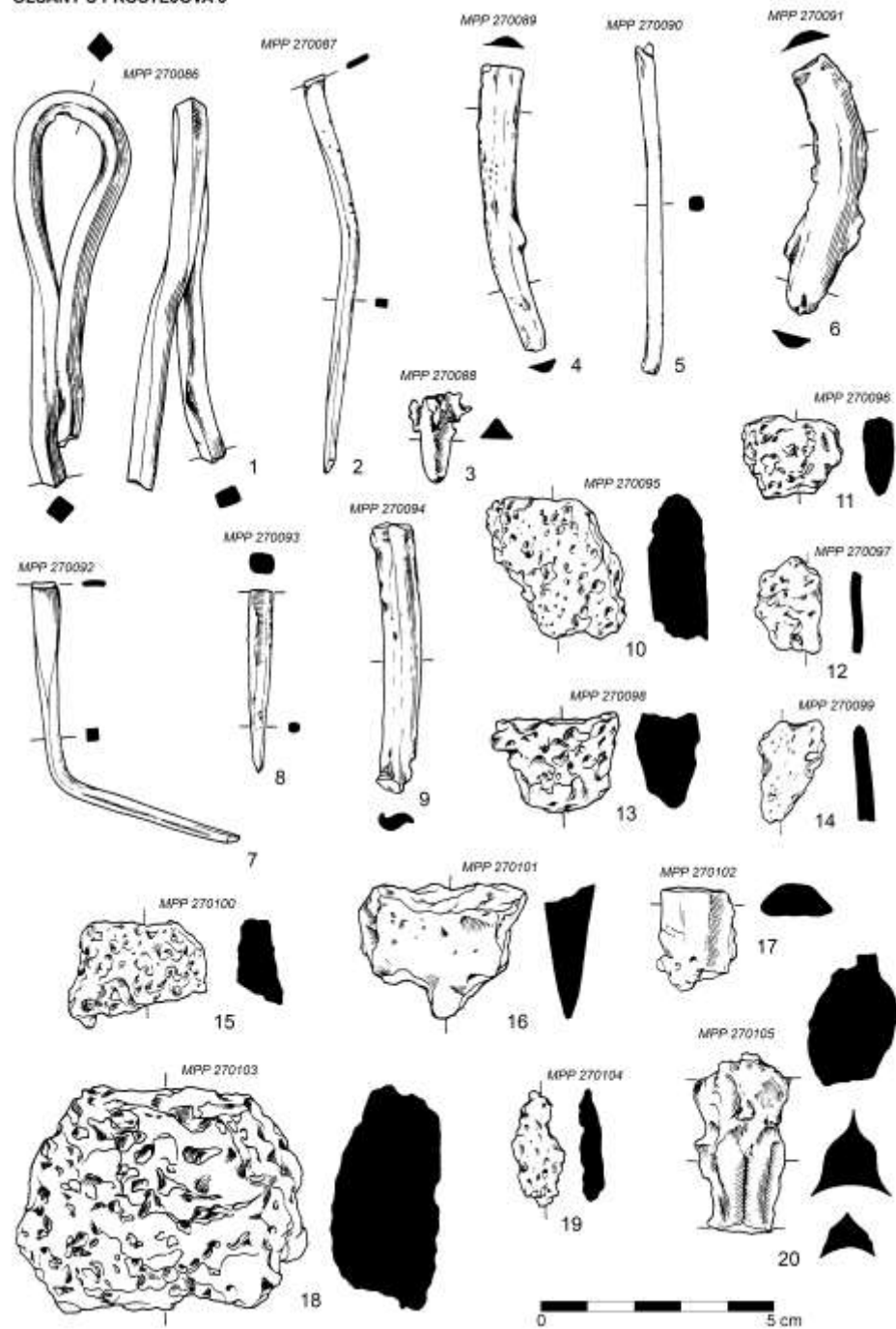
OLŠANY U PROSTĚJOVA 3

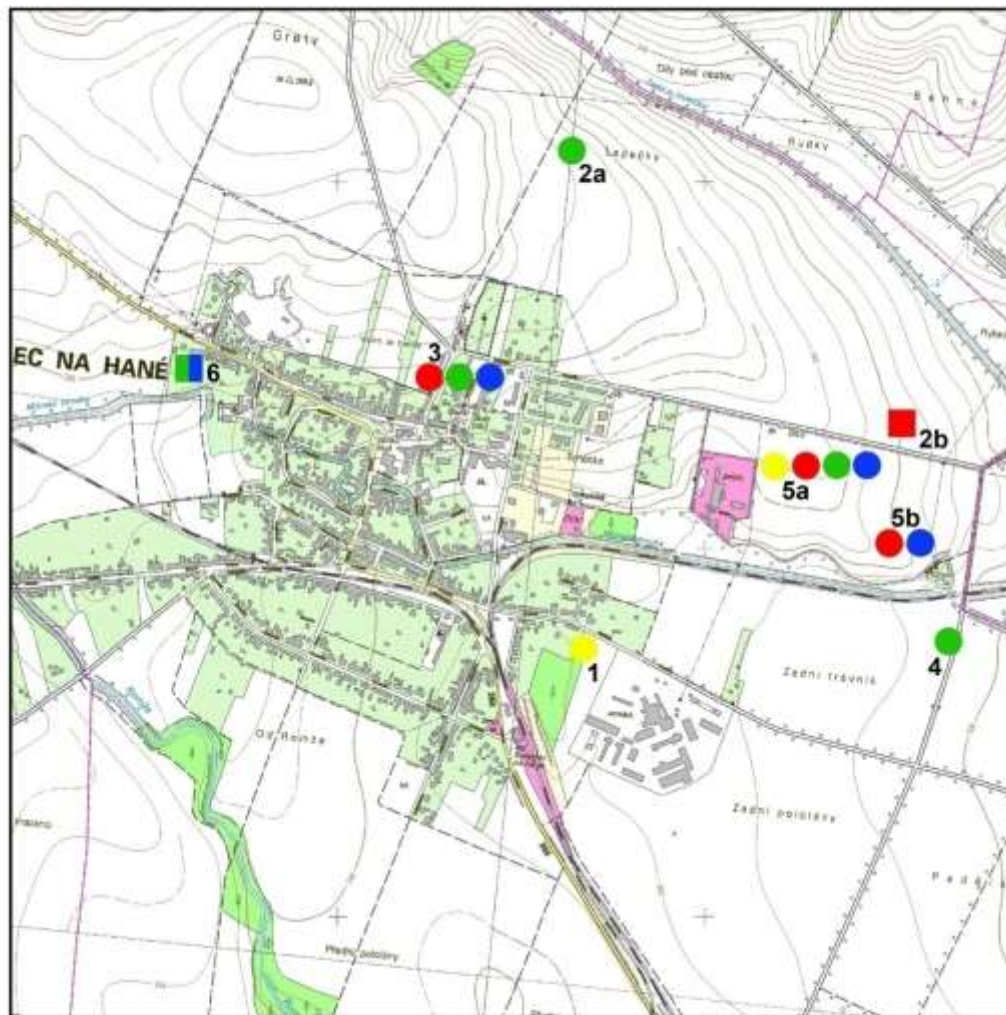

OLŠANY U PROSTĚJOVA 3

OLŠANY U PROSTĚJOVA 3

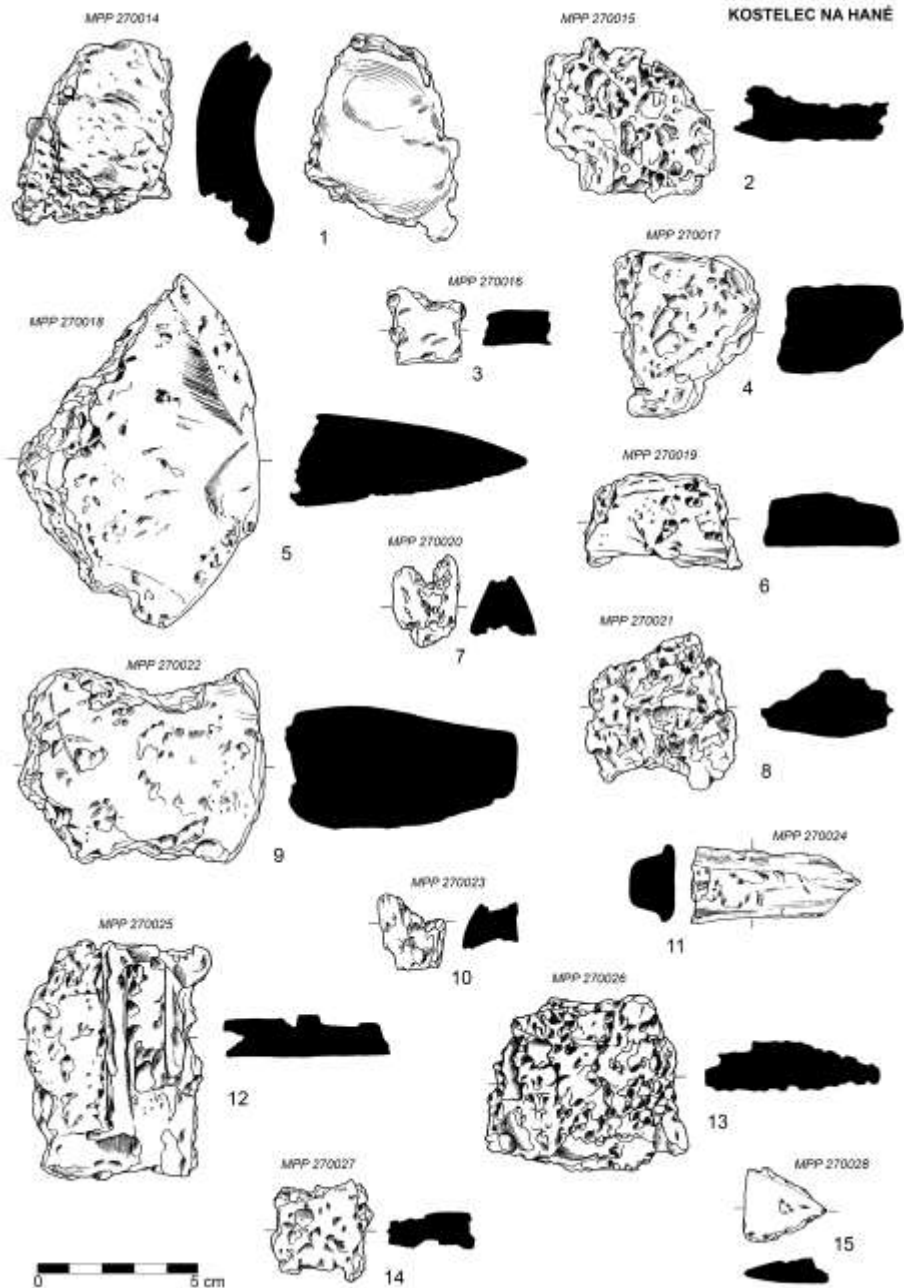
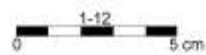
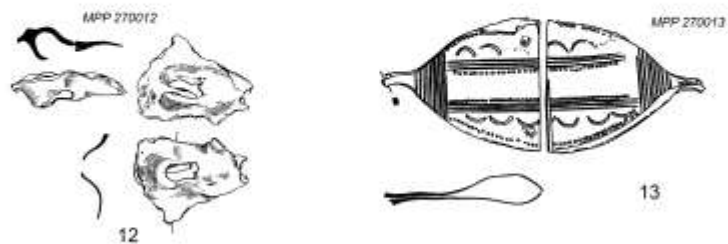
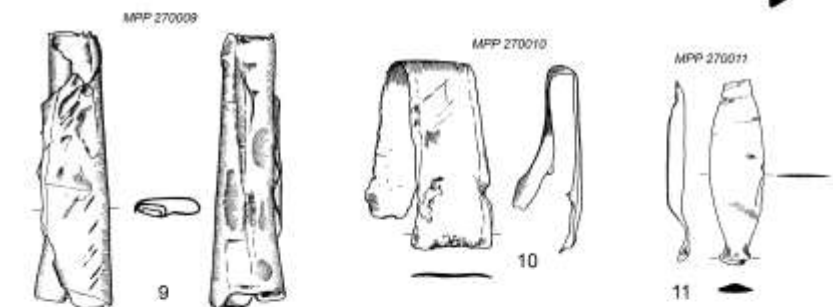
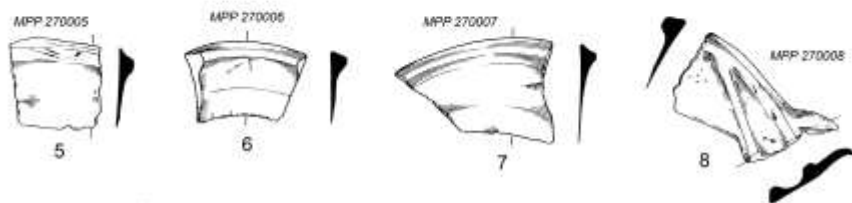
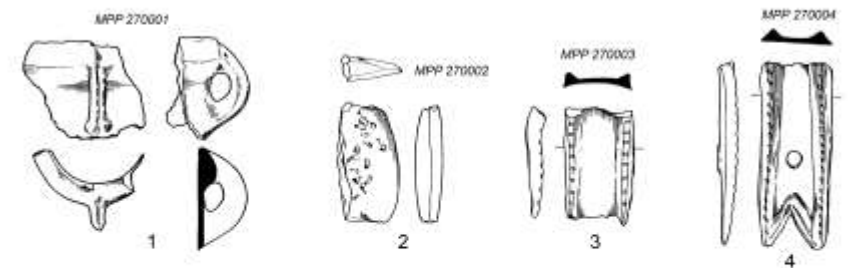

○	ojedinelý nález	■	únětická kultura
●	sídliště	■	věteřovská kultura
■	pohřebiště	■	středodunajská mohylová kultura
◆	depot	■	lužický úsek KLPP
		■	slezský úsek KLPP

KOSTELEC NA HANĚ

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

FF: [AEA 73](#) Metodologie archeologické prospekce a exkavace:
workshop I – prospekce (29.10.2012 – 2.11.2012)

ZSV Falknov, Střenčí, Lhotka, Zlatomlýn
(Strážov), Stančice, Bradlo

1. Studium pramenů, literatury, map, LIDAR, toponyma
2. Vyhledání reliktnů v terénu
3. Detektorová prospekce (nedestruktivní, poté klasická sondáž)
4. Zpracování dat a nálezů, určení typu a datace lokality, konzervace nálezů

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

Stančice

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

Stančice

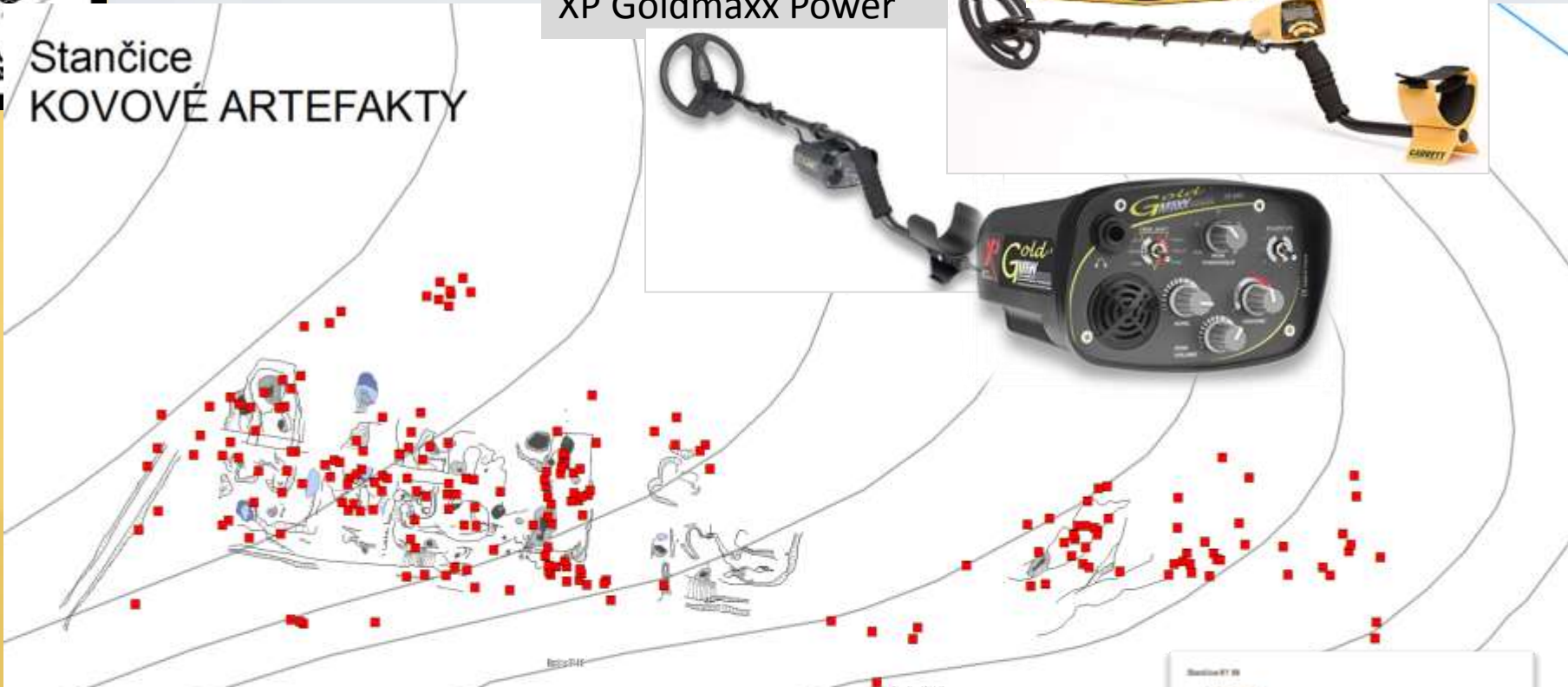
PROSPEKCE ZS

DETEKTORY:
Garrett Ace 250
XP Goldmaxx Power

ÚA

Stančice
KOVOVÉ ARTEFAKTY

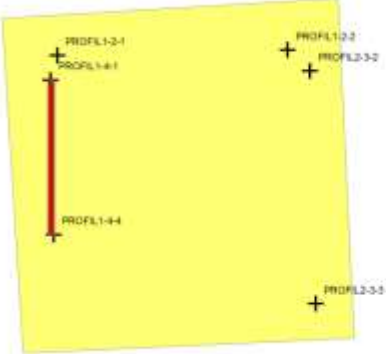

Legenda
■ kovové artefakty

KU

Stančice

profil 1-4-4 a 1-4-1

Legenda

- profil_4_4_dopadni_VR_0
- profil_4_4_dopadni_VR_1
- profil_4_4_dopadni_VR_2
- profil_4_4_dopadni_VR_3_3_keramika
- profil_4_4_dopadni_VR_3_3
- profil_4_4_dopadni_VR_3
- profil_4_4_dopadni_VR_4
- profil_4_4_dopadni_VR_kamen

Stančice
sonda 1/11
vrstva 3

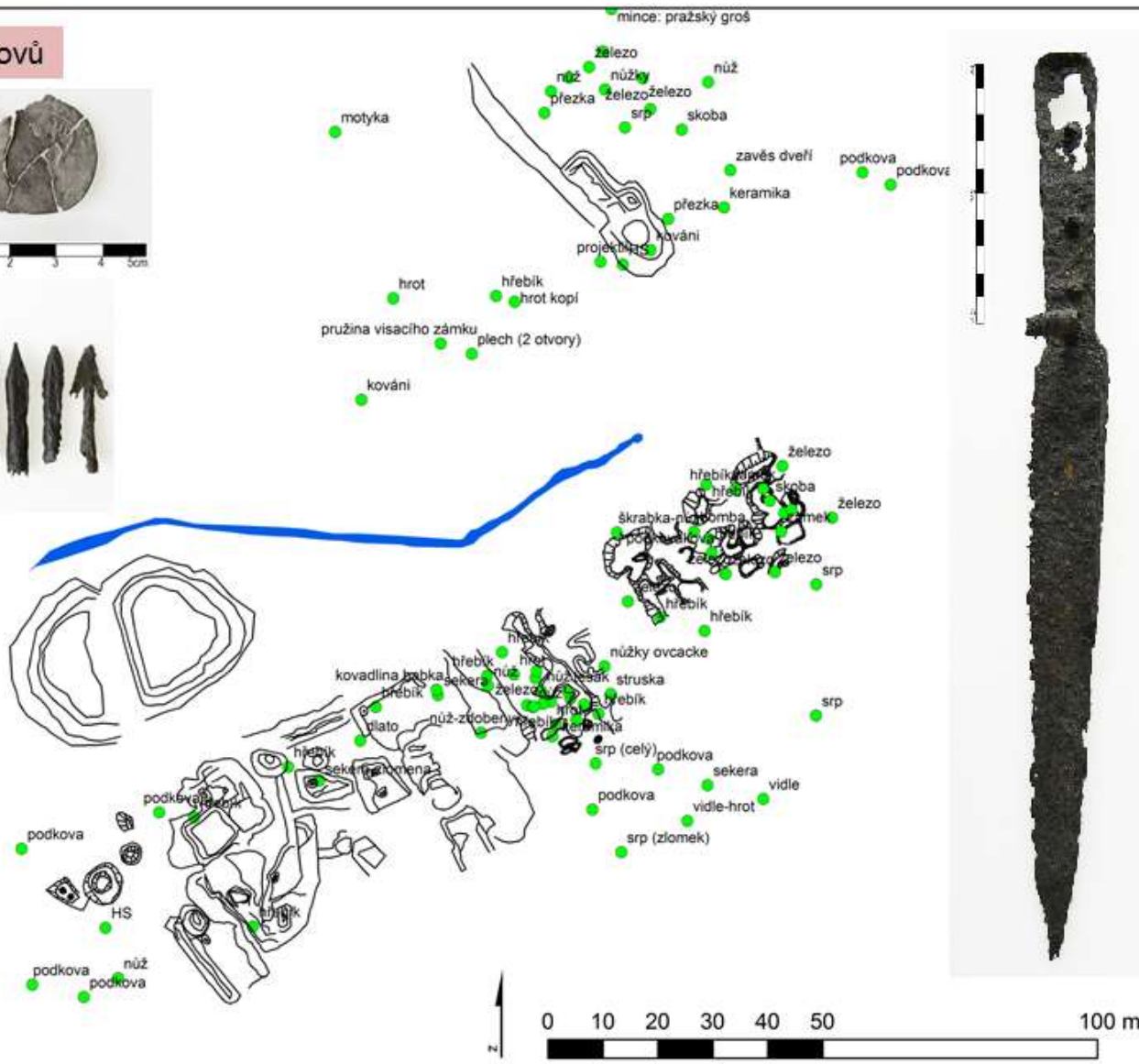

Legenda

- sonda 1/11
- VR_3_MAZANICE
- sonda_1_11_vrstva_3
- Elevation
- 604.020 - 604.064
- 604.007 - 604.029
- 603.986 - 604.007
- 603.963 - 603.986
- 603.972 - 603.983
- 603.96 - 603.972
- 603.946 - 603.96
- 603.938 - 603.949
- 603.916 - 603.938

prospekce detektorem kovů

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

Falknov

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

Střenčí

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

Lhotka

PROSPEKCE ZSV NA JIHLAVSKU

Zlatomlýn (Strážov)

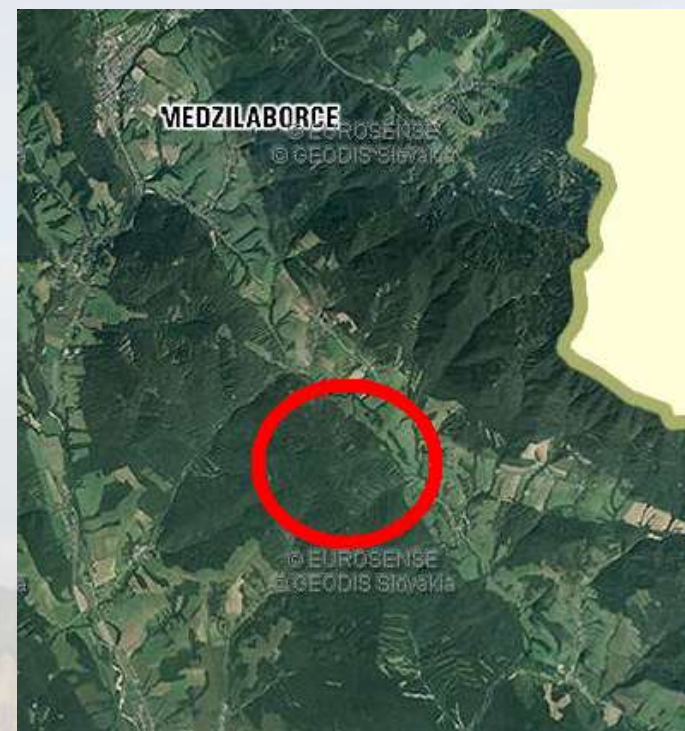

VÝRAVA

4.11.2012 – 7.11.2012

Richard Bíško, Martin Drobniak, Jan Gánovský, Libor Petr, Jan Petřík, Miroslav Popelka, Jakub Těsnohlídek, Martin Vojtas, Jiří Zubalík

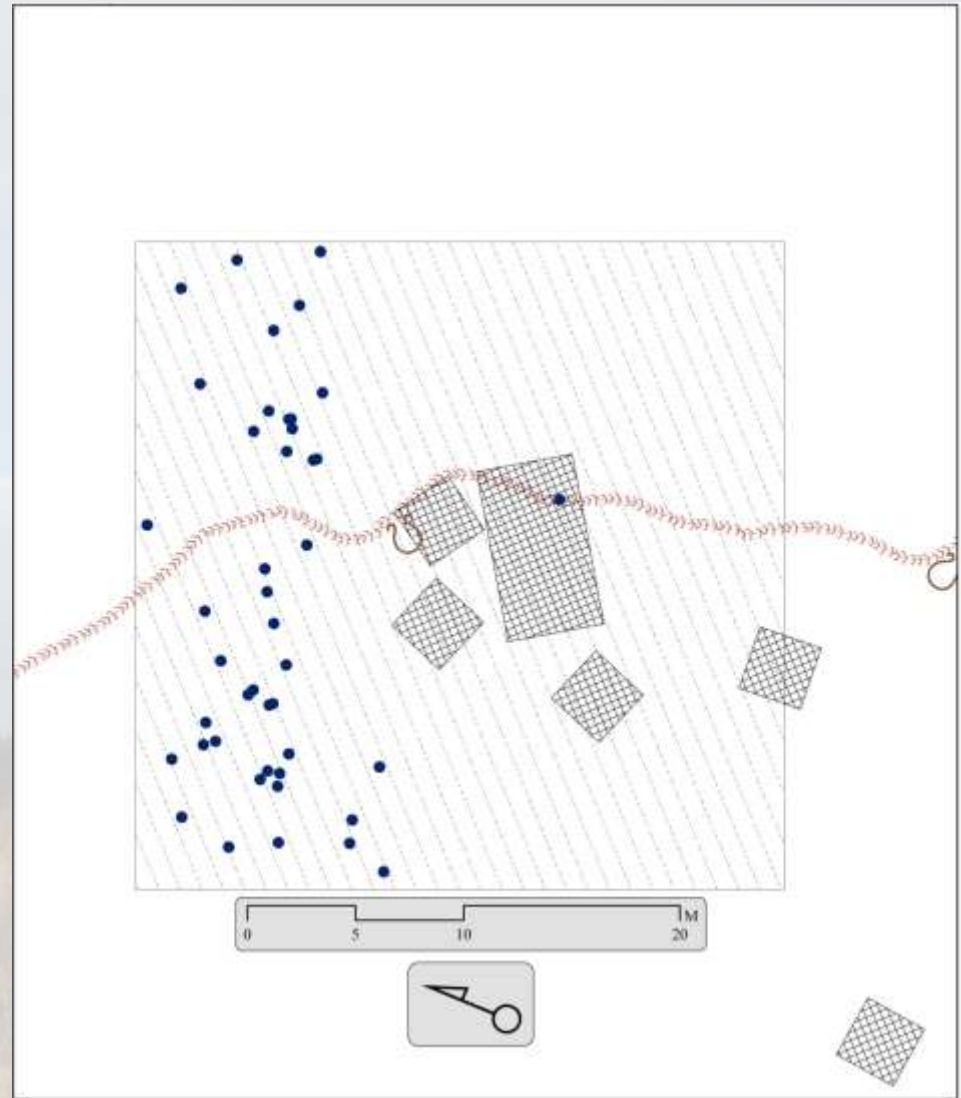

VÝRAVA

Legenda

- Linie zákopů
- Hlavní linie zákopů
- Přepážky zákopů
- Různé druhy zákopových objektů
- Detektorové signály
- Plocha prozkoumaného prostoru

BOSKOVICKO

- Muzeum Boskovicka (Mgr. Roman Malach)
- Přednáška 13.3.2012 „Pohřbená historie“
- Poté aktivní spolupráce 3-6 hledačů
- Kvalitní dokumentace
- Společná prospekce

„Po přednášce následovala živá diskuze, v níž se ukázalo, že přítomno bylo i několik osob, kteří detektory aktivně využívají, avšak doposud neměli vůbec žádné, velmi malé nebo přímo milné informace o jejich povinnostech odevzdávat archeologické předměty oprávněným institucím.“

BOSKOVICE

BOSKOVICE

ÚAN
F.F.M.U.

SITUACE V ČECHÁCH

Online články od J. Maříka o detektorech (např. Kdy nám to detektorování zakážou)

Východní Čechy– D. Vích

Skupina archeologů spolupracujících s Miroslavem Kratochvílem (Detektorweb) – ARÚ a JČU A. Danielisová, J. Militký, O. Chvojka – prospekce na Třísově.

DISKUSE

DĚKUJEME ZA POZORNOST